

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17
 Naročnina četrletno 15 Din
 za pol leta 30 Din
 za vse leto 60 Din
 Posamezne številke 1.50 Din
 Za inostranstvo celoletna naročnina 90 Din

Ljubljana, 28. avgusta 1936.

Upravništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17
 Poštočekovni račun:
 Ljubljana št. 16.176
 Rokopisov ne vračamo
 Oglasi po tarifu
 Tiska Zadržna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

Številke obtožujejo

Hudo velikokrat smo na tem mestu na podlagi uradnih številčnih podatkov dokazali in z vso odločnostjo protestirali proti gospodarskemu izžemanju in uničevanju Slovenije po jugoslovenskem nacionalnem centralizmu. Vedno smo v svojih izvajanjih opozarjali prizadete na hude posledice, ki so in morajo nujno nastopiti zaradi nerazumljive in nedopustne gospodarske ter finančne politike centralizma.

Na žalost so se naša pričakovanja le prekmalu uresničila. Številčni podatki kakršnegakoli področja našega narodnega ter tudi zasebnega življenja kažejo obupno sliko našega gospodarskega, socialnega in kulturnega prepadanja.

S smotnim in naporim delom nekaterih naših politikov pretekle dobe, ki so si prizadevali cela desetletja, smo se po dolgem prizadevanju dokopali do ravni civiliziranih narodov, s katere se pa počasi, vendar pa neprestano oddaljamo. Podatki nekaterih naših zadevnih sestavkov nam to zgledno dokazujejo.

V naslednjem podajamo nekaj podatkov iz knjige »Mortalitet i morbilitet dece u Jugoslaviji«, Belgrad 1936, kjer je objavljen sestavek (Mortalitet dece u svetlosti zvaničnih statističnih godišnjaka) našega rojaka prof. dr. Matije Ambrožiča, o naraščajoči umrljivosti naših novorojencev, ki je nujen posledek prepadajoče socialne in kulturne ravni in tej sledečega obubožanja življenja našega naroda.

Jugoslovanska država spada po kategorizaciji posebnega instituta Društva narodov (tako imenovane konference strokovnjakov za varstvo otrok) med države s hudo visoko, da celo velikansko umrljivostjo novorojencev in otrok, saj dosega umrljivost novorojencev skoraj 16%, medtem ko najdemo v mednarodnih statistikah države, ki izkazujejo le 3.2% umrljivosti živih novorojencev.

Umrljivost živih novorojencev v Sloveniji se je v dobi od 1930 do 1935 gibala tako-le (v oklepajih povprečja za vso državo):

pajih povprečna umrljivost živih novorojencev cele države za isto dobo):

Leto	Umrljivost (%)	Na 100 živih novorojencev
1930	12.10 (15.27)	odstotkov živih novorojencev
1931	13.85 (16.46)	" " "
1932	15.54 (15.73)	" " "
1933	12.40 (13.98)	" " "

Zgornje številke dokazujejo, da narast umrljivosti novorojencev v Sloveniji na žalost ni le slučajna prikazen ter prehajamo v njen stalen narast. Sicer pa na podlagi teh številčk lahko presodimo, da državno povprečje umrljivosti dojenčev neprenehoma pada, v Sloveniji pa narašča, tako da Slovenija na tem področju nikakor več ne prednjači. Naš ponos in tudi do neke mere naše upanje je uničeno! Komu na ljubo in komu v korist? To nam bi pa vedeli povedati naši domači jugoslovenci, ki se v zadnjem času — vsaj po svojem časopisju — tako prizadevajo za izboljšanje naših žalostnih gospodarskih in socialnih razmer. Če ne bi poznali njihovega brezmejnega cinizma in njihove preteklosti, bi lahko domnevali, da jih zaradi njihovega početja, ki nas je pripeljalo do tega stanja, peče vest. In to upravičeno!!

Podobno je v Sloveniji pri umrljivosti otrok od 2. do končanega 5. leta, ki se giblje tako-le (v oklepajih povprečja za vso državo):

Leto	Umrljivost (%)	Na 100 živorojencev
1930	4.01 (7.45)	na 100 živorojencev
1931	4.48 (7.77)	" "
1932	5.40 (7.31)	" "

Tudi tu opažamo v Sloveniji neprestano naraščanje teh številčk, medtem ko številke za vso državo padajo!

Isto dejstvo najdemo tudi pri umrljivosti otrok od 6. do 10. leta, za katere imamo v Sloveniji naslednje uradne podatke (v oklepajih podatki za vso državo):

Leto	Umrljivost (%)	Na 100 živorojencev
1930	1.43 (2.52)	na 100 živorojencev
1931	1.48 (2.29)	" "
1932	1.75 (2.21)	" "

Pismo na oni svet

Dragi Miha Peruzzi!

Ne zameri, tudi zdaj Ti pravim Miha, čeprav Ti je, kakor si mi pravil, boter Fran Levstik ob krstu vzdrl tudi ime Svetoslav.

Pa glej ga, kaj smo se Ti res tako zamerili, da si kar umolknil in ubral Svojo pot, odkoder Te nikoli več ne bo? Zamerili se Tebi, ki Te je vendar zmerom bila zgolj dobrot, ljubeznivost in prizanesljivost?

No, da, tisto je že res, da je med nami vse po hudičevu, pomudil bi se bil pa le še, da bi čakal, ko med nami ne bo več tako grdo, saj si tudi sam prav za trdno veroval, da se bomo vsi vkup unesli in zmordili.

Tako pa? Šel si v nebesa, kjer je vse po angelsko... E, kaj se Ti mara, Miha Peruzzi!

Zdajle, glej, sem otožen. Misli mi hodijo za Teboj. Ob meni sedi in me krotiš, da Te ne bi skozi okno razobešal, kakor si ves ponižen in skromen rad rekel, kadar Te je kdo podčrtaval... Kar pusti me, Miha, trmoglavce sem, saj veš že dolgo.

A rada sva se imela zmerom. Prav do dna sem Te spoznaval v tistih posvečenih urah, ko si me vodil med splitskimi zanimivostmi ali mi s skopimi besedami opisoval delovanje Svoje šole. Učitelj si bil izvrsten, učenci, kakor sem videl in slišal, so Te ljubili, obenem pa se tudi bali Tvoje resne besede.

»Lahko si vesel,« sem se v nemal ob kipih in podobah, ki so jih napravili učenci, »uspehi Tvojega učenja so veliki in lepi.«

»Ne rečem, a rad bi čakal, da bi tudi jaz delal, kar bi sam hotel,« si se sramežljivo smehljaj. »Tako pa mi šola otima čas, moč in voljo.«

»Kaj ni velika stvar že tudi zavest sama, da v umetnost vodiš toliko in toliko nadarjenih učencev?«

O, seveda je, še povedati ne znam, kako je velika in lepa! In rad imam svoj poklic, lahko mi verjameš; po tolikih letih bi pa vendar rad živel spet v Ljubljani. Tam, veš, so prijatelji, vrstniki; tam je žarišče slovenskega kulturnega dela. V Splitu je lepo, ne godi se mi slabo, samo daleč je, prav zunaj naše kulturne periferije.«

»Ali imaš kaj družine?«

»Dosti, še preveč, kadar pozabimo na čas. Pa taka družina ni za vsak dan. Družim se najrajši z Dinkom Šimunovičem in Jožetom Kostanjevcem; no, zdaj je gališka burja pripihala še Tebe, dolenskega jezičnika, pa smo štirje in kar dosti nas je, ko možujemo za mizo, saj smo glasni, da vse vkup leti.«

»Pa se res zdi, da so Spličani prav radi v naši družini.«

»O, radi. In so sami dobri, pošteni Slovani vsi, kolikor sem jih že spoznal.«

»Kajne, Dinko Šimunović je zlata, dobra duša?«

»Težko bi našel boljšega človeka.«

»Dosihamal ga poznam le po zbirki njegovih novel, Mrkodol se imenuje.«

»Zagrebski kritiki štejejo Šimunovića med najboljšje hrvaške pisatelje.«

»Tudi naš Jože Kostanjevec je kavelj —.«

— bil, vem, saj so ga včasih slavili, da prav mojstrsko opisuje življenje prave in jare gospode po slovenskih trgih in mestih. V zadnjih letih pa se je menda nekaj zanemaril in ne more več ujeti koraka s časom. Škoda!«

»Sam, mislim, ni tega kriv; okolje, ki ga je neka leta nosilo s seboj, je krivo, da mu je ohromel sicer čvrsti korak.«

»To si rekel lepo; vesel sem tega.«

»Ali mu je ondan Dinko Šimunović kaj zameril?«

»Misliš: ko nam je bral svojo še mokro novelo »Krkavico« in ker je Jože Kostanjevec po stari literatovski navadi iskal dlako v njenem jajcu? Ne, mislim, da ne.«

»Ti si pametno zavračal Jožeta, češ da ne pozna hrvaškega okolja v tisti noveli.«

»E, nekaj je bilo treba reči, da ni postalo prevročje. Pa saj si videl, hudega ni bilo, pri »Klampfnerici« se je potlej ob vinu vse lepo poleglo.«

»Vem, tvoji dobri, pametni besedi se človek težko upira.«

»Ko že govoriva o knjigi, ná, tole sem Ti prinesel, beri.«

»Cankar, Podobe iz sanj? O, hvala Ti, slišal sem že o njih.«

»Mislim, da so najlepši utrinki Cankarjeve umetnosti. Če ne bi bil nič drugega napisal, s tole knjigo samo si je postavil velik spomenik.«

»O, tudi ti nisi brez spomenika.«

»E, kaj! Za menoj ne ostane dosti.«

»Ne vem, koliko ga že je. A kolikor ga je, je take vrste, da so mu prisojali nagrade. Cesar, Sevcenko, Kranjski Janez, Trubar itd. Ali ne?«

»Cankar je nekatere podobe pisal v Judenburgu. Martina Beca je pisal prav po modelu ponižnega Kranjca.«

»Kakor si tudi ti takisto po modelu napravil »Kranjskega Janeza«.«

»I, kaj pa sem hotel? Vojaška oblast mi je velela, naj ga uganem, pa sem ga. Sam Bog vedi, kaj bo z njim, kje bo stal.«

»Tako Ti vsaj ni bilo treba po vežbališču mendrati.«

»S puško in tornistro se res nisem rad družil.«

stev in umrljivost dojenčev najmočnejša v tistih krajih, kjer je brezposelnost največja, t. j. v vseh industrializiranih predelih Slovenije. In vse to po zaslugi in s sodelovanjem »naših« ljudi! Zadnji čas je že, da spregledamo sadove njihovega dela ter temu primerno uredimo odnos do njih!!

Za nas naj pa obstaja še vedno bolj kot poprej povsem upravičena zahteva po finančni in gospodarski samoupravi. Le ta bo omogočala, da se odpravijo ali pa vsaj ublažijo te in vse podobne prikazni v našem gospodarskem in socialnem življenju, ki so sicer le deloma nasledek napredka civilizacije.

Poudarjamo pa pri tem izrecno, da nimamo prav nikakršnih pomislekov proti izboljšanju teh in vseh drugih razmer po drugih delih države.

D—š—r:

Hudomušni vseznalec

Sodobni užitar razvalin, ki jih je zapustila JNS z vsemi »pridobitvami«, o katerih hoče povedati, da so »likvidacija avtoritativnega režima«, se je dokaj zgodaj zavedel važnosti in osnovnosti nove oblike slovenskega političnega uveljavljanja. Po znanem uvodniku glavnega glasila frakcije se je že ponovno lotil te oblike, da ji kolikor mogoče prevzame neprijetni veter in da jo preoblikuje v tako slovensko skupnost, ki naj bi bila pojmovno izraz, v delovanju pa privesek dotične frakcije. Nasprotnik današnjega užitarja je novo obliko slovenske politike doslej preziral. Privoščil ji je največ »beležko«, iz katere je zvenelo ponarejeno prepričanje o brezpomembnosti vsakršnega gibanja, koder ne »viža in regira« edinozveličavna jutranja beseda. V ta namen mu dobro streže vse ustrojstvo javnega reda, ki ne dovoljuje — enakopravnega razmotrivanja in svobodnega razlaganja o naših potrebah. V tako varnem zaledju je »preziranje« kaj po ceni orodje, posebno če znaš svoje grehe »vtikati v tuje čevlje.«

Z ozirom na to ne bi smeli pričakovati, da se bo »glavni dnevnik dravske banovine« ponižal in obravnaval »ljudsko fronto« kar v uvodniku. Pa se je pripetilo tudi to, in sicer v »Jutru« z dne 26. 8. t. l. »Preziranje« torej ne pomaga nič več; »Jutro« spoznava, da je treba deti tudi to prikazen na dnevni red, seveda le toliko, kolikor in dokler to jutranji ljudje dovolijo. Uvodnik je napisal tisti, ki ga izdaja slog uvodnikov »Jutra« z dne 17. 7. 1955 pod napisom »Odgovornosti in pustolovščine« in z dne 26. 2. 1956 pod naslovom »Pomembne besede ministra dr. Korošca«. O zadnjem uvodniku poroča samo »Jutro«, da ga je ponatisnila belgajska »Pravda« s pristikom, da je pisec tega uvodnika verjetno »sam g. dr. Kramer«, in poroča »Jutro« o tem v pozituri človeka, ki drži oba palca v rokavnih izrezkih svoje žurnalistične vestje. Slučaj hoče, da se bomo smeli prav pod današnjim naslovom pobaviti tudi z uvodnikom z dne 17. 7. 1955.

Ko si izposojamo jutranje »pogleda o ljudski fronti« za predmet današnjega sestavka, pustimo lahko čisto na miru vprašanje, ali je novo slovensko gibanje, ki so mu dali najprej nasprotniki priimek »ljudska fronta«, zdrav in dober pojav. K večjemu, da štejemo temu gibanju v dobro že to, da ga odklanja jutranji pisec. V nastopnem hočemo zagrabit tiste značilnosti jutranjega uvodnika, ki jih je treba kedaj z vso jasnostjo postaviti na zaslužno mesto in so se v tem uvodniku združile z redko razločnostjo.

In nihče naših ne. Le vprašaj Cankarja, Vavpotiča, Smrekarja.

— Kakor da bi se menila včeraj, se mi zdi, pa je že tako dolgo. In koliko se je spreverglo! A kar inako se mi stori, ker Tebe več ni, o Miha Peruzzi.

Zdaj si v nebesih s Cankarjem, Šimunovičem in Kostanjevcem. Vaš spomin je med nami, posebno pa Tvoj, dragi prijatelj, pri meni in vseh, ki so Te ljubili.

Ob osmini, odkar smo Te zemlji vrnili.

Iv. Z.

Ivo Peruzzi:

V spomin Svetku Peruzziju

(Sonet)

Spomladi je bilo, ko sva hodila,
po starih splitskih tleh tja do Poljuda.
Samoten, zrel si mi tolmačil čuda
in z nado svidenja sva se ločila...

Kot nikdar prej, zaželel si pokoja,
da mehko bi Te Barje hrupu skrilo,
da enkrat še srce le domu bilo,
od tam, kjer tekla prva pot je Tvoja.

Tvoj Kranjski Janez za Teboj žaluje,
morda ga je pretresla časov zima;
saj srečen je, kdor z nami ne potuje...

A Svetko, Tebe vse več ne zanima...
V Tomišlju Ti ob majki duh miruje,
sit tuje slave, pod okriljem Krma.

Vendar se to izboljšanje nikakor ne bi smelo vršiti po večini za naš denar in v našo škodo!!

Naj se prizadeti krogi nikakor ne motijo s tem, da bodo osvežili našo kri z »zdravim in naprednim« elementom iz sredine in juga države, kar bi naj nekako pripeljalo do nekakšnega jugosloveniziranja Slovenije in Slovencev. Trdno smo prepričani, da imamo še vedno toliko zdravega instinkta, da se bomo ti in takim nameram znali zogniti oziroma jih preperečiti.

Sicer pa tudi sami lahko razvidijo, da tudi njihova življenjska sila pada. Ta namera se bo pa še poslabšala, ko pride ta element v pokrajine višjega dajanja in manjšega prejemanja dobrin iz državne blagajne. Prepad tega elementa bo še bolj hiter, bolj žalosten, predvsem pa tudi poučen.

Jutranji pisec si pripisuje v prvi vrsti nezmotljivo avtoriteto o vseh vprašanjih, ki se tičejo Slovenije, in izraža to s koprenastim slogom, ki naj zveni odmerjeno, stvarno, hladno in — pravično. Toda, ker je ta težnja ponarejena, se poloti vsega ošabnost, lastnost odstavljencev. Zviška doli vam tak-le vseznalec natovori svoje, napačno pojmovanje določenega političnega ali družbenega pojma, in dokazuje potem na vaših rebrih, da je pojav napačen, škodljiv, nekoristen. Podobno obravnava jutranji pisec pojem »ljudske fronte« in pozablja (ali zamolčuje), da ta pojav niti ni enak v Španiji in v Franciji. Morebiti mu ne bo škodovalo, če omenimo, da se zbira v Bolgariji miselno podobno bolgarsko gibanje pod imenom »ustavna fronta«.

Nadalje vam tolmači tak avtoritativni vseznalec z najbolj nepristno nedolžnostjo napake pretekle politike v Sloveniji, češ: tudi presaditev nemškega liberalizma na slovenska tla je rodila tisto strastno in še danes občuteno borbo med dvema, narodu na sebi tujima idejama. Mirnost, s katero napiše take stvari eden tistih politikov, katerih politična osnova je prav do naših dni samo igravanje nasprotja med tema dvema idejama, imponira. Prav tako imponira poetični opis Draškovičevega zakona o zaščiti države, ko pravi, da se je poskus presaditve komunistične ideologije in taktike ponesrečil »ob gospodarski in socialni strukturi in ob prirojeni realni miselnosti našega ljudstva«. To, kar smo dejali v narekovaje, je namreč nadomestilo za navedbo gornjega zakona, s katerim so vsiljevalci vidovdanske ustave pogazili to ustavo, staro komaj mesec dni. Vsekakor pa spada med zlate stavke jutranjega pisca priznanje, da fašizma ne šteje med nesreče človeštva, ker se to priznanje vjema časovno z razširitvijo vojaške službe v Nemčiji na dve leti. Posebno zabavo nudijo »Jutrovemu« modrecu »ambiciozni mlajši ljudje«, s katerimi pride na dan vsikdar, kadar hoče izpustiti prav vso hudomušnost izkušenega roué-a. Ne želim tako popravljati skorajšnje slovenske politične zgodovine, da bi kazal na »ognjene križe«, mislim pa odkrito, če pravim, da bi jugoslovenska Slovenija ne tičala danes v tako konfučnih krizih in težavah, ako se ne bi bilo posrečilo pred 18 leti nekaterim, takrat »ambicioznim mlajšim ljudem«, da so brez ljudskega glasovanja postali — narodni poslanci in ministri, pozneje pa — tudi brez ozira na javno mnenje — ministri in poslanci. Vidmarjevi bojovníki niso imeli te smole, da bi mogli svoje začetne zmote s koticčka oblasti uveljavljati. Značilno je, da jutranji pisec očita Vidmarju členstvo v banskem svetu, kakor da člen banskega sveta ni zato, da ima svoje mnenje. Pri tolikšni zamegljenosti seveda ni noben čudež, ako mu je izraz »ljudska fronta« ščit za osebne ambicije in surogat programatičnega gledanja (pogleda?) na glavna vprašanja »našega« naroda in države. Povejte mi katerokoli misel v JNS, ki bi ne bila res samo ščit osebnih ambicij in nadomestilo resničnega programa.

Tako je tudi samo po sebi umevno, da je vsaka stvar, pri kateri ni jutranjega pisca zraven, konfučnost, domislek ljudi brez avtoritete, lahkomišelnost in neresnost. Naj mi prizadeti oprostijo, če povem, da se avtoriteta osebnosti, kakor so gg.

dr. Kukovec, dr. Lončar ali dr. Jelenc in drugi v njihovih vrstah, v resnici ne more meriti z avtoriteto, ki jo ima pisec jutranjega uvodnika med svojimi pripadniki, kajti slednji se je s svojo avtoriteto žalostno proslavil v lastnih vrstah že takrat, ko mu je moral reševati sedež v senatu glavni odbor v Belgradu in nehoti tudi znani snedež javnih obljub. Kako naj sicer razložimo še danes radovedni javnosti, zakaj se ni uresničila napoved »Jutra« ob novem letu 1955, da bo nekdo kandidiral tedaj v senat, v jeseni »pa seveda« v skupščino? Kdo je bil »brivec« te napovedi?

Bolj smešne prikazni gotovo ni, kakor če kdo, ki je bil odslovljen in se — pri svobodni ljudski volji — nikakor več ne povrne, avtoritativno razglašuje svoje mnenje, po katerem ga nihče niti vprašal ni, vendar hoče biti jutranji prognostik »ljudske fronte« vsega sveta na račun slovenskega ljudskega gibanja tudi hudomušen. Saj govori o Blumih in o zagrebških brivcih, ki »so pri zadnjih volitvah pobrali vsa lepša kandidatska mesta«. Pa je prav s to poskušeno hudomušnostjo povedal, zakaj je po tolikšnem zatajevanju počastil »ljudsko fronto« kar z uvodnikom.

Na dva nova razloga lahko pokažemo. Prvi je, kakor določa jutranji pisec, »njena ekskluzivnost«, drugi pa, da se je ljudskemu gibanju približala vsa mlajša opozicija bivše SKS. Izključljivost, na katero misli pisec, pa ni, kar bi bilo pod tem pojmom po navadi razumeti, ne, izključljivost »ljudske fronte« je gotovost, da je jutranji kom brez izjeme zaprt pristop. To je seveda za avtoritativne ljudi gorka. To je nezaslišano, »nečuvno«. Zato »čaka ista usoda ljudsko fronto«, pravi in misli pri tem na usodo, kakršno je v resnici doletela »nacionalno fronto«. Ta, »nacionalna fronta« je bila in je še presaditev fašizma na naša tla, ščit za osebne ambicije (glej neštete »Pohode«!), nadomestilo za vsakršni politični, gospodarski in družbeni program. Upor mlajše opozicije iz vrst bivše SKS zoper zaveznika jutranjih ljudi pa tudi ni od muh. Saj so ušli Puclju: vsa inteligenca, ves naraščaj in s tem tudi vsi volilci. Zdaj naj se zgodi še to, da bi bili leta 1955 imenovani senatorji, pardon, od imenovanih izvoljeni senatorji, leta 1958 izžrebani, če bo sploh prišlo do tega žreba, pa bo imela javnost brez vsakršne mogočnosti prikrižanja pred očmi popolni mrk avtoritet.

»Jutrov« uvodnik »Ljudska fronta« nam je tiptičen izraz tiste zgovornosti, ki naj prenese ostrino zanimanja za storjene grehe na druga ramena, ki naj pomaga pokriti lastno nesposobnost s pozabo in ki naj z mirnodušnim naštevanjem napak, nepravilnosti in grdobj razbremenil storilca; gibanja, ki obetajo dvigniti ljudsko voljo do sposobnosti za obračun s storilci. Kajti, kakor pravi isto »Jutro« z navidez dobrosrčno hudomušnostjo samo nekaj dni prej v beležki, »politika ni moda, politika je odgovornost pred narodom«. Prav tako je napisal uvodnikar »Jutra«, ko se je nekoliko streznilo od spremembe z dne 24. junija 1955, v sestavku z dne 17. julija 1955 med drugim tudi to-le: »JNS je že prestala to fazo splošnega ogorčenja, ko je morala nositi odgovornost za vse tisto, kar so zakrivali posamezniki, katerih moč in oblast sta bili zasidrani vse kje drugod, samo ne v stranki.« Ali smemo danes, ko je g. Živković predsednik jutranjih ljudi, takrat je bil pa spočetnik in inspirator jevtičizma, vprašati, na koga leti gornji stavek, ki ga je napisal brez dvoma isti pisec, kakor sestavek o »ljudski fronti«? Saj se vendar tudi v tem sestavku ponavlja tako priljubljeni očitek konfučnosti, ki v »Odgovornostih in pustolovščinah« z dne 17. 7. 1955 obeležuje modrost, da »konfučnost pogledov (!) še ni nova modrost, fantastičnost načrtov še ni nov program, pretirana samozavest še ni nova avtoriteta.«

Ko je pa jutranjemu piscu vse konfučno, kar ni po njegovem, ga smemo mirno uvrstiti med »avtoritete konfučnosti«. Stanje in razmere jugoslovenske Slovenije so res konfučne, to pa zato, ker so žalostni sad delovanja JNS, kjer je imela ta »avtoriteta konfučnosti« odločilno besedo glede slovenskih tal. Na ta način ostane »avtoriteti« vsaj eno terišče, kjer lahko gospodari po mili volji, ko drugod ne bo nikoli več utegnula, kakor hitro spregovori ljudstvo svojo besedo v svobodi.

Nacionalistično igračkanje z idejo Velike Jugoslavije

Zdaj pa zdaj se pojavlja v našem nacionalističnem tisku kak slavospev ideji Velike Jugoslavije. S to idejo hočejo vplivati zlasti na nezrelo mladino, ki se opaja ob misli na veliko slovansko državo od Jadrana do Črnega morja.

Za treznega človeka je seveda jasno, da gre tu samo za preračunano igračkanje z neko idejo, ker dejansko je likvidacija integralnega jugoslovenstva pogoj na naši strani za resno zblizanje — politično, gospodarsko, kulturno — z Bolgari. Da je treba take stvari šele dokazovati, je več ko značilno za zmedenost pojmov in našem političnem življenju. (Niti sence upravičenosti nimamo za domnevo, da bi bolgarski narod, najmanj nacionalistično meščanstvo, kedaj hotelo sprejeti dogmo o integralnem jugoslovenskem narodu z vsemi političnimi zaključki.)

Nikjer se namreč notranja neskladnost nacio-

nalistične ideologije naših jugoslovenov ne javlja tako otipljivo, kakor v svojem odnosu do bolgarskega naroda.

Svojo politično ideologijo stavi ta nacionalizem na dogmo o integralnem jugoslovenstvu. Z njo opravičuje in utemeljuje svoje politične načrte in prizadeve. Brez te osnove bi se zrušil v prazen nič. Integralno jugoslovenstvo pa logično ne more izključevati bolgarske veje južnega slovanskega naroda. Tu pa se začena notranje protislovje te politične ideologije.

Integralno jugoslovenstvo, ki obsega poleg Srbov, Hrvatov in Slovencev tudi Bolgare, more obstajati samo kot ideja, ki se da uresničiti šele v daljni bodočnosti. Kot ideja ne stoji v nasprotju z dejstvom, da imamo danes med južnimi Slovani več samostojnih narodnih individualnosti. S tako

idejo pa našim jugoslovenom ne bi bilo nič pomagano, ker z njo ne bi mogli utemeljevati svojih političnih načrtov. Zato si pomagajo z miselno prevaro. Nekaj, kar dejansko obstaja šele kot ideja, oznanjajo kot dejstvo in nedotakljivo dogmo. To miselno prevaro prikrijevajo na ta način, da dosledno in namerno zamenjavajo in celo istijo pojem enotnega političnega jugoslovanskega naroda, ki je absolutna politična realnost, s prvotnim pojmom naroda kot etnične enote. S tem pa zožujejo in potvarjajo pojem južnega slovanstva, ker izločajo iz njega bolgarsko skupino ter dajejo temu pojmu čedalje bolj politično vsebino. Iz ideje je postalo politično geslo in fraza. Pomembno ime naše države, ki nekako anticipira nasledek bodočega političnega razvoja, jim dobro služi za to početje.

Tako doživljamo, da prav naši nacionalisti vedno pogosteje govorijo o jugoslovenskem in bolgarskem narodu, a ne več v pomenu diplomatskega jezika, ampak bolj in bolj v prvotnem pomenu besede narod. Dejstvo, da uporabljajo jugosloveni besedo narod za tri različne pojme, jim tu koristi. Po tej poti se seveda vedno bolj oddaljujemo od cilja, ki ga jugoslovanski integralci, kadar jim to kaže, tako radi poudarjajo. V njih ustih je danes beseda Velika Jugoslavija le še fraza. Idejo so že davno zatajili.

Prav zato, ker izhaja te vrste nacionalizem iz politične in ne iz narodne misli, nas mora po notranji logiki svojega političnega koncepta vedno ostreje opredeljevati nasproti Bolgarom. Ni približanja brez obojestranskega popuščanja. Vsakemu nacionalizmu pa je bistveno, da vsemogočnost države vedno bolj stopnjuje in zato je uklonitev šibkejšega soseda s politično močjo edini način, ki ga pozna za razširjenje državnega območja. Nacionalizem na eni strani ima vedno svojega antipoda na drugi strani in oba sta nujno separatiistična. Zato ne morejo biti separatiistični meščanski krogi nositelji pravega, resničnega zblizanja narodov, pač pa široke plasti kmečkega in delovnega ljudstva. Nihče se tega ni bolj zavedal ko Stambolijski. Svoje velike načrte je hotel izvesti v naslonu na kmečko ljudstvo in mimo nacionalističnega meščanstva, zato so ga tudi nacionalisti smrtno sovražili.

Politična in kulturna skupnost vseh južnih Slovanov je stvar zgodovinskega razvoja. Politika ta razvoj pospešuje ali zavira. O poteh do cilja so mnenja lahko različna, eno pa je gotovo, da naš nacionalizem pravega pota ne bo nikdar našel, ker funkcije naroda v kulturnem snovanju človeštva ne pozna in zato jedra narodnega vprašanja ne razume. Kakor otroku mu imponira zgolj število in količina. Čim več nas bo in čim bolj si bomo podobni, tem bolje bo, zato izenačujemo, kjerkoli se da in kolikor se da, to je začetek in konec njegove modrosti. Kako neizmerno daleč proč so vendar ti nacionalistični uniformatorji od pravega pojmovanja idej in načrtov. Stambolijskega, dasi se predrzno nanj sklicujejo. Nič ni bilo Stambolijskemu bolj tuje ko katerakoli nacionalistična romantika. Ljubil je svoj kmečki narod, spoznal je, da bolgarskega in srbskega kmeta tarejo iste skrbi, da imata iste prijatelje in neprijatelje, in da je bolje, če si svojo bodočnost kujeta z združenimi močmi, kakor da bi se bojevala drug proti drugemu za tujo korist. Najboljši izhod je videl v politični zvezi vseh južnih Slovanov na federativni osnovi. Njegova napaka je bila morda ta, da je podcenjeval moč bolgarske narodne misli, ki so jo znali nacionalisti izrabiti za svoje namene in proti njemu. S politično akcijo je hotel ustvariti dejstva, preden so bili po miselnem razvoju in podrobnem delu dani zanje psihološki in stvarni pogoji. Bil je mož dejanja, in razvoj se mu je prepočasi vršil. Padel je kot žrtev svojega močnega hotenja. Drug rod bo poklican uresničiti njegovo veliko zamisel, ki nima nič skupnega z nacionalističnimi domišljavami. D—r.

Nova denarna politika

Sedaj, ko vse napeto pričakuje, kdaj in kako se bo rešilo vprašanje likvidnosti denarnih zavodov, bo tudi marsikaterega Slovenca zanimala knjižica, ki jo je izdal ravnokar pod naslovom »Nova novčana politika« dr. Mišo Semijan, advokat v Sarajevu. V knjižici je mnogo misli in navadov iz sodobnih del narodnogospodarskih teoretikov o tem vprašanju.

Pravilno poudarja pisatelj, da se vprašanje varstva kmečkih dolgov brez ureditve cen njihovih pridelkov ne da rešiti. Dolgovi, ki jih tak stan ne more plačevati iz dohodkov in zaslužkov, so prav za prav neizterljivi, ker če se morajo nenkrat postaviti na trg nepremična premoženja celega stanu, izgube s tem vso vrednost. Če se razdolžitve izvede tako, da prevzame dolgove država na račun davkoplačevalcev, je težko zagovarjati stališče, da naj revščino stanu, ki šteje 70% vsega prebivalstva, prevzamejo še ostali deli prebivalstva, ki so po večini prav tako prizadeti od gospodarske stiske, kakor kmetje sami. Dosedanje stališče, da naj se ti neizterljivi dolgovi prevale na vlagatelje, ki ravno tako — posebno pri nas, ob našem razvitem združništvu, pripadajo vsaj v velikem delu socialno najšibkejšim

slojem, se je pri nas javno že mnogokrat obravnavalo.

Pravilno rešitev vidi pisatelj v tem, da naj bi se namesto zlate oziroma z zlato valuto povezane valute uvedla svobodna valuta, kakor v Angliji in državah, ki so sledile njenemu zgledu. Obenem se poteguje za poddržavljenje bank in denarnih zavodov.

Pisatelj zahteva sledeče:

1. Okrepitev kupne moči državljanov zaradi harmoničnega razvilka vseh duhovnih in fizičnih moči naroda je vrhovna naloga države.

2. Denar, s katerim je povezano celokupno narodno gospodarstvo, je najvišja narodna dobrina. Denar se mora postaviti pod varstvo in posebno tehnično kontrolo države, da se preprečijo zlorabe in tezavriranje na škodo celote.

3. Kredit je javna državna zadeva. Denarna in kreditna politika države se mora voditi po načelu javnega blagra, da v mejah narodnega kreditnega sklada rezervne delavne moči in surovine ustvarijo stalno konjunkturo, da ne bo moten napredek stvarne in nraštvene kulture.

4. Da se prepreči ponovni polom denarnega in kreditnega sestava, mora država postaviti kreditno organizacijo na javnopravni podlagi — počenši od državnega emisijskega zavoda — po vrsti kreditov, stanov, gospodarskih strok, ustanavljajoč državne, deželne in krajevne prisilne hranilne in kreditne ustanove, organično povezane v celoto. To velja tudi za efektne in blagovne borze, kakor tudi za javna blagovna skladišča v vseh važnejših produkcijskih središčih.

5. Da se prepreči spekulacija in onemogoči tezavriranje, kar ugonablja gospodarsko življenje, možnost dela in zasebno lastnino širokih množic, — naj ima vsak člen, ki vrši samostojno gospodarsko dejavnost v katerikoli obliki, v svoji prisilni denarni ustanovi račun vloge, kredita in de-

Opazovalec

„Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti“

(I. Vesel Koseski.)

Odkar smo osvobojeni, je slovenščina v nekaterih listih in knjigah čedalje slabša. Brez potrebe se jemljejo iz srbsčine besede in skladi (konstrukcije), tudi če je kaka beseda turška ali madžarska in sklad nemški. (Tako dobivamo germanizme čez Belgrad poleg starejših, ki so prišli naravnost z Dunaja.) Naj navedem prgišče primerov iz zadnjih let.

Jos. Suchy (Jutro 7. 8. 1936, str. 3., listek) piše: »Zrak čistejši ko kjergod« in »kamorgod kreneš« (sh. god = sl. -koli). — A. Prepeluh je zapisal (Sodobnost II., 1934, str. 527): »V tej dobi bi bilo od koristi poiskati ovadbe« (sl. koristno!). — »Slovenski narod« piše 21. 3. 1936, str. 1.: »Ostaneš še ne izdržane kazni« (sl. prebite, presedene, pretrpljene); »trojci se dodeljuje amnestija« (sl. trem obsojencem); »potom najvišje milosti« (sl. po najvišji milosti); »da ne storé nobeno krivično delo« (sl. da ne zagrešijo nobenega kaznivega dejanja!). »Ukiniti« bereš v listih vsak dan; iz njega so naredili nevedneži nedovršnik ukinjati, ki se srbski ni (sh. le ukidati). Če se kaka naredba razveljavi prekličje, navada ali moda odpravi, izdajanje lista ustavi, društvo razpusti itd., je našim jugoslovenarjem vse to »ukiniti«. — V uvodniku »Jutra« z dne 18. 8. t. l. berem: »Da je v svrhu ocvanja miru treba vztrajati...« in »Opasno se je približevala nevarnost.« V prvem stavku bi rekel Slovenec: »Če hočemo ohraniti mir« ali »za ohranitev miru«; v drugem pa ni pomoči, ker je sh. opasan, -snost = slov. nevaren, -rnost. Kaj se neki pravi: »Nevarno se je bližala nevarnost?« — »Trockijeva ulica« (Slovenec 9. 10. 1934) je po srbski šegi, spominja me pa tudi na »Radeckijeve« in »Radeckitove« veterane. — »Skušal je izbeči prijateljevim očem« (Hanstein-X., v »Jutru« 24. 9. 1931) naj pomeni »izogniti se prijateljevih očem«; glagol izbeči (izbegniti) ima pa v sh. dopolnilo v tožilniku (izb. koga, šta) in nedoločnik bi bil v slovenščini le: izbegniti (kakor dvigniti, pomakniti proti sh. dići, pomaći!). — »Na Francoskem se — izgleda — nadejajo« (»Jutro« 18. 8. 1936) — sl.: kot kaže (ali: kot se zdi). Srbski izgledati je kosmat germanizem; ker je pa v Belgradu običajen, straši tudi po slovenskih listih. — »Predbacivati« in »natkriljivati« sta dobesedna posnetka nemških glagolov vorwerfen in überflügeln, a vendar sta se nekaterim slovenskim piscem od l. 1919, sem jako prikupila — ker sta v srbsčini navadna! — Nekateri rabijo oteti v pomenu odvzeti, ugrabiti (kakor v sh.); pri nas pa je oteti samó = rešiti! — Besedo nametnik (v sh. = vsiljivec) rabi F. Bolka (»Dvonožec«, str. 143.) brez potrebe. — Menda je srbska fonetična pisava klupče, klupko, klupčić povzročila, da pišejo slovenski pisci pogosto klupčić namesto pravega klobčiča (saj imamo klobek, klobec, ruski: klub, češki: kloub, sh. klubašce). — Da beremo pogosto »proti Trebnjem«, »v novemu zakonu«, »pri Starem trgu«, »k drugem paragrafu«, se opira menda na to, da sta sh. dajalnik in mestnik pridevnikov v moškem in srednjem spolu ednine enaka

pozita efektov, ki naj bodo javnosti na pogled, ker mora biti finančni kapital očiten, kakor je stvarni kapital. Ta ustanova bo vršila stalno kontrolo gibanja finančnega kapitala — zraven periodičnih državnih kontrol v večjih presledkih s pomočjo zamene starih emisij bankovcev in efektov za nove.

6. Tezavrirani denar in zatajeni efekti naj se ob priliki ponavljajočih se kontrol države vzamejo za narodne finančne rezerve.

7. Na čelu denarne in kreditne uprave kot najvažnejše stroke javne uprave mora stati minister s posebno zakonito odgovornostjo zunaj dnevne politike.

8. Minister mora biti vezan na sklepe vrhovnega državnega odbora za denar in kredit, s pravico ugovora ob prekoračenju zakonov. Spore o tem naj rešuje vrhovno sodišče v plenarni seji.

9. Ude vrhovnega odbora volijo vsi stanovi in glavne gospodarske stroke. Členi morajo imeti posebno po zakonu predpisano učno, nraštveno in družabno kvalifikacijo.

10. Kredit javnopravne organizacije naj uživa izjemno zakonito varstvo s posebnim sodnim postopkom.

Odgovornost vseh funkcionarjev in uradnikov javnopravne denarne in kreditne organizacije naj bo urejena po posebnih kazenskih odredbah, posebnem postopku in posebnih strokovnih sodiščih.

Misli in zahteve dr. Miša Semijana dajemo v kratkem le v vednost svojim bralcem, čeprav se ne strinjamo z nekaterimi njegovimi mislimi. Kajti Semijanov načrt je vendar v bistvu centralističen, in centralistične naprave so bile še vselej in tudi bodo zmeraj v škodo tako Slovincem kakor Hrvatom. Treba bi bilo, da bi kak slovenski gospodarski izvedenec s posebnega slovenskega stališča in slovenskih koristi preiskal sedanjo denarno politiko pri nas.

in se končujeta na om, -omu in -ome (brez razločka). — Grozno zmešnjavo je napravil v glavah jugoslovenarjev sh. zaimek čiji (= čigar). V sh. se nanaša le na možko osebo v ednini in se ujema z nadrednim samostalnikom v spolu, sklonu in številu: Gospodin, u čijoj se kući otvorio dućan. Neki naš jugoslovenar pa piše: »Moževi, čijih žitek se iskri« (B. Raič v Jurčičevih »Listkih«, I., 1872) in nekaj prav podobnih stavkov se je napisnilo v zadnjih 16 letih. ABC.

Izbran fižol

45.
Zareklo se mu je!

Kot star sladkosnedež pred dekliško gimnazijo je pograbilo »Jutro« za poročilo belgrajske »Politike«, da takoimenovana »ljudska fronta« ni vseč niti kmečko-demokratski koaliciji, še manj dr. Mačku. Dostavilo je ti novici upanje, da bo dr. Maček postavil pri prihodnjih volitvah za kandidata svoje zaupnike, čeprav iz Zagreba, ki »bodo bolj gotovo izvoljeni, kakor pa današnji voditelji slovenskih mačkovcev«. Obseg slovenskega »mačkovstva«, kakor izvoli oznameniti jugoslovensko »Jutro« gibanje, ki ima najmanj 100 odstotkov več slovenskega četa kot jutranji ljudje, mora iti le-tem nenavadno na živce, ko se mu je zareklo, da bi celo Hrvatje kot kandidati na slovenskih tleh utegnili biti izvoljeni.

44.
Kurje oko

Po poročilu uradnega glasila nacionalne fronte (nekdaj glavnega dnevnika dravske banovine) je na sestanku »jugoslovenov dravske banovine« govoril tudi Banjanin tako, da je sklenil govor, naj se oni — namreč jugosloveni dravske banovine — ne bojujejo za svojega voditelja Živkovića, temveč za kralja in državo. »Slovenec« je to aluzijo Banjanina, katerega čudni okus se je odlikoval že v senatu, obrnil v neokusnost, rekoč, »da je boj za Živkovića boj za kralja in državo«. Zaradi tega mu očita »Jutro« falzifikat, ponaredbo resnice. Brez zamere pa povemo, da se to pot »Slovenec« ni zmotil, čeprav se res ni držal doslovno besedila »Jutrovega« poročila. Mi smo brali vsebino Banjaninovega govora v »Jutru«. Nas je ne samo na tistem kraju, kjer se dotika neizogibnosti »zmage jugoslovenske misli« in vzroka za to neizogibnost, ne samo pri zgoraj navedenem sklepu govora tega gospoda, temveč še pri vseh njegovih javnih nastopih, celo pri njegovem zagovoru pred kazenskim sodiščem polastilo prepričanje, da Banjanin boji za kralja in državo tako hudo veže s programom in delom JNS, kakor da je že najrahljeje odvajanje od JNS hkratu boj zoper kralja in državo. In njegov sklep, da podreditev Živkoviću ni boj za Živkovića, temveč za ono drugo, je bil čisto gotovo smisel njegovih besedi, čeprav stenografski zapisnik kot mrtva in prilagodljiva stvar tega ne bo povedal. Naj se »Jutro« le spomni, pod katero avtoriteto se je skrivalo pri vseh »podvigih« JNS in katero avtoriteto je potegnilo med ustanovitelje JNS še potem, ko je nastopila JRZ. — »Slovenec« je stopil pač na kurje oko.

45.

Razpolaganje z mrtveci.

Med »jugosloveni savske banlovine« jih je nekaj, ki se jim naježijo lasje, kadar se spomnijo na razpoloženje na Hrvaškem. To so ljudje iz gosposkih vrst, ki so si dali darovati senatska in poslanska mesta, zdaj imajo pa, ker so sami za se, hude sanje. Torklja jih tlači in tako se pripeti, da objavljajo tu in tam v njim dostopnem časopisu sestavke, v katerih skušajo dopovedati drugim, da so oni prav za prav ostali zvesti programu pok. Radića, sebi pa, da so o tem prepričani. V takem razkroju je napisal tudi senator Majstrovic v šibenški »Tribuni« članek, v katerem, kakor opisuje »Jutro«, sijajno obračunava — z okolico dr. Mačka (dr. Maček ne more biti sam sebi okolica, torej je izvet!). Pok. Radić se je baje postavil »nepreklicno na načelo državnega in narodnega edinstva in s tem na osnovo programa JNS«! Stipica kot JNS-ar, to je najnovejši balzam za tiste »jugoslovene iz savske banovine«, ki jih tlači torklja, ker so se udingali JNS in — tudi čez okvir JNS — vsemu zverinskemu početju s političnimi obsojenci ali celo samo policijskimi osumljenici, forej tudi početju s Hrvati, ki sledijo dr. Mačku, ki je bil prvi podpredsednik hrvaške kmečke stranke že za življenja Radića.

Res čudoviti so ljudje, ki so se za življenja vedno trgali z Radićem, po njegovi smrti pa poznajo bolje njegove misli, kakor tisti, ki so bili za življenja stalni zaupniki Radićevi. Podobni so tistim, ki se med seboj pripravajo, komu je umirajoči v agoniji kaj povedal.

46.

Peter Toča

Na prireditvah skupine, ki si je lahko kar sama predpisala obstanek, se pogosto pojavlja za priljubljenega proglašeni govornik, ki je nenavaden mojster premikanja obljub in dejstev. V tem oziru nas zelo spominja na junaka Jurčič-Kersnikovih »Rokovnjačev«. Ti so dobili ime po vraži, da režejo nerojenim otrokom roke, ki jih nosijo potem v malhi. Lahko bi jim torej rekli tudi »rezijanci«. Le-ti »rokovnjači« ali »rokomavhi« so imeli v svoji sredi »faliranega lemenatarja« Petra, ki so ga počastili s priimkom »Toča«, ker je neki žensčini iz maševanja prorokoval, da ji bo toča vse pobila, ko je toča že pobijala, ženska pa tega ni vedela, ker je ležala za pečjo. Samo čas toče je malo premaknil, pa je postal vedež, ki gospodari s točo. Seveda se Petru Toči tisto premikanje obljub in dejstev ni otepalo samo toliko časa, dokler so imeli »rokovnjači« ali »rezijanci« besedo.

Še »olimpiada«

Olimpijske igre v gospodarskem pogledu še od daleč niso izpolnile upov, ki so jih imeli prireditelji. Udeležba tujcev je dosegla komaj 150.000, medtem ko domačinov ni bilo niti toliko, kolikor jih je pri običajnih paradah na Tempelhofu. Mnoge je zadržala gospodarska stiska, še več pa odpor proti nacističnemu režimu. Tujci revščine niso videli, ta se ne razkazuje po ulicah. Prireditve same so bile organizirane tako, da so odnesle »zmago« v prvi vrsti fašistične države: Nemčija, Italija, Madžarska, Avstrija. Zaradi tega se slišijo od vseh strani glasovi nezadovoljstva. Slovenski olimpijec iz Celja pripisuje velik del krivde zaradi neuspeha tekmovalcev iz Jugoslavije lastnemu vodstvu. V »Slov. Domu« pripoveduje, da je že prvi dan olimpiade prišel v navzkrižje z vodstvom. Hotel je ostati doma, da se odpočije, pa je moral k vkorakanju v stadion, »da nas bo več«. »Tam smo čakali štiri ure«, pripoveduje! »kaj to pomeni za atleta, ve samo tisti, ki je kaj takega poskusil.« Še bolj zanimiva so njegova naslednja izvajanja, ko pravi: »Kar se tiče discipline, smo bili na najslabšem; ravno tako glede reda. Naše vodstvo se je ponovno izkazalo. Kdo je prav za prav bil vodja, tega sam ne vem. Važno so se delali vsi, a če si koga kaj vprašal, ni hotel nihče nič vedeti... Pri odhodu v Berlin sem opozoril vodstvo, da nimam primernih čevljev, da v svojih ne morem nastopiti, ker so strgani. Prof. Janković je odgovoril: »Jer nema sprinterice, neka se ga šalje s prvim vlakom kući!« Na to mi jih je posodil tov. Krevs, drugače bi ne bil mogel nastopiti... Vodstvo se ni brigalo skoraj nič za nas, razen za podpise, katere so zbirali pri Kitajcih in zamorcih... V naši informacijski pisarni niso nikoli ničesar vedeli. Celu vedeli nismo, kdaj moramo nastopiti. Z eno besedo: prepuščeni smo bili samim sebi.« Dovolj.

Proč s tem!

»Jugosl. Lloyd« piše: »Zadnja leta je nad 300 podjetij svetovnega slovesa, industrijskega in trgovskega značaja, ustanovilo v naši državi svoja stalna zastopstva. Nad 70 odstotkov teh zastopstev se peča izključno z dobavami državi in samoupravnim oblastvom, pri čemer seveda mastno zaslužijo. Prej je bila navada, da so zastopstva tujih tvrdk vodili večinoma domačini, le redko tujci. Zdaj je ta navada prenehala. Kakor hitro se sedaj pokaže zastopstvo tujega podjetja, pripelje to s seboj tudi svoje ljudi za vodstvo zastopstva. Dru-

god to ni v navadi. V Bolgariji n. pr. se nobena tuja tvrdka ne more udeležiti dražbe, ako ne dokaže, da vodi njeno tamošnje zastopstvo domačin. Še jugoslovanske tvrdke niso bile pripuščene k nekaterim dražbam, ker njihov zastopnik ni bil Bolgar. Tako ravna tudi v Avstriji, Italiji, Madžarski, Turčiji in drugod. Naši gospodarstveniki zahtevajo, da tuje tvrdke, ki imajo v Jugoslaviji tujce, dokažejo, da zaposlujejo jugoslovanska zastopstva v njihovih državah jugoslovanske osebe — vsaj tiste tvrdke, ki trgujejo svobodno in se ne udeležujejo dražb. Število takih tujcev pri nas narašča. Med njimi je precej skrivnostnih; ti ne uvažajo samo, ampak tudi izvažajo. Vsi zastopniki delajo za provizijo; ti tujci so pa uvedli prakso; da dobivajo stalno — nagrado — plačo. Stvarno delajo za provizijo, a tu obdržijo toliko, kolikor porabijo. Ostalo njihove tvrdke odnašajo in nalagajo na njihov račun v tujih bankah. Poučeni ljudje zatrjujejo, da je v zadnjih šestih letih odnešenih na ta način od nas nad 300 milijonov dinarjev, ki bi mogli ostati doma. Primerilo se je celo, da so mnogi tujci potem, ko so bili zaslužili težke vsote, izginili, zapustivši za seboj vrsto skandalov. Domači ljudje bi vsaj moralno, a v velikih primerih tudi stvarno odgovarjali, če bi njihove tvrdke zakriville kake nepravilnosti, medtem ko pri tujcih tega ni. Koristi našega gospodarstva in države zahtevajo imperativno, da se napravi pregled tujih zastopstev v Jugoslaviji, da se denejo pod najstrožje nadzorstvo ter zahteva od njih za čas bivanja tukaj poročila. Gospodarski krogi pripravljajo odločno akcijo, da se ta praksa, ki obstoji samo pri nas, kar najhitreje in korenito odpravi. To se mora zgoditi tem prej, ker je pred meseci sam predsednik vlade dr. Stojadinović poudaril skrajno velikodušnost nasproti tujcem.«

K temu dodamo še to-le: Južno-zahodno od Belgrada delajo Nemci priprave za izkoriščanje tamšnjih težišč rude. Nekdo je vložil prošnjo za sprejem v službo pri tem podjetju kot strokovnjak. Odgovora ni dobil, pač pa migljaj od tretje strani, da naj vloži prošnjo pri belgrajskem — nemškem konzulatu. Tako: — v svoji državi bomo morali prositi za službo zastopnika tuje države...

Od priznanja k dejanju

Vedno več jih je, ki izražajo zadovoljstvo nad našim listom. Oglašajo se tudi novi naročniki — dokaz, da si misel, ki jo zastopa list, vedno bolj utira pot. S tem so svoje soglašanje praktično potrdili. — Obračamo se še do tistih, ki odlašajo, da storé enako. Simpatije so sicer nekaj lepega, ali samo od njih ne živi nobeno gibanje. Treba je tudi žrtev. Stare naročnike in prijatelje prosimo, naj nam pošljejo naslove oseb, o katerih mislijo, da ga bodo naročile, ako ga jim pošljemo na ogled. Kdor se ne misli naročiti, naj list vrne z opazko: Ne sprejemem. Najlepša hvala vsem, ki se bodo odzvali.

Uprava in uredništvo.

Mali zapiski

Prepovedana časopisa

Državno pravdnštvo v Belgradu oz. v Zagrebu je prepovedalo prodajati in širiti v Belgradu oz. v Zagrebu izhajajoča dnevnik »Vreme« in »Novosti«, oba z 18. t. m.

Hude »tiskovne« napake

Prosimo in zaslišani boste; trkajte in zaprlj vas bodo.

Mi smo srečna dežela

Na banovinskem zboru JRZ je govoril tudi minister za socialno politiko Dragiša Cvetković. Povedal je več znamenitih stvari, da je namreč Jugoslavija srečna dežela, da imamo demokratično in svobodno vladavino, da smo edina država, kjer ni nobenih velikih socialnih vprašanj in tudi ne nobenih velikih političnih vprašanj.

Četniško krvavo »uradovanje«.

Spričo hude osovražnosti četnikov posebno med hrvaškim ljudstvom je svoječasa izjava ministra dr. Dragiša Cvetkovića, da so vse teroristične organizacije likvidirane, vplivala precej pomirjevalno. Krvavo »uradovanje« četnikov v Lepoglavi, omenjeno v eni prejšnjih števil »Slovenij«, se je vršilo lani meseca avgusta. Naravno je, da pričakujejo Hrvatje in z njimi vsi prizadeti, da se vsi udeleženci z Dušanom Petrovićem vred pokličejo na odgovornost. Država ima sama dovolj sredstev, pa ne potrebuje vsiljivih opričnikov in samopoklicancev.

Javna dela.

Delati bodo začeli železniške proge Peč—Kotor, Kučevo—romunska meja in Banjaluka—Belgrad. Delali jih bodo Nemci.

Ob izlivu reke Neretve mislijo napraviti luko imenovano Ploče. Začeli so že tudi z železniško progo Ustiprača—Foča—Gacko—Trebinje, ki bo čez Ploče in Dubrovnik najkrajša zveza Srbije z morjem. Split bo s tem veliko izgubil.

Delati so začeli cesto Prijepolje—Bijelo polje v dolžini 8 in pol km. Stroški so preračunani z 4.628.760 Din.

V Belgradu bodo začeli zidati pravno fakulteto. Dela so bila preračunana z 4.540.477 Din, pa jih je dobil najugodnejši ponudnik za 21,36% cenejše. Ali je bil preračun slab ali bo pa podjetnik delal z izgubo.

Prometni minister je dal izdelati v Düsseldorfu v Nemčiji 8 železniških voz za prevažanje oseb. Komisija je vozove že pregledala in prevzela.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu bo sezidal v Osijeku uradno poslopje za 7 in pol milijona dinarjev.

Višja slovenska gimnazija v Kočevju bo odpravljena

Z novim šolskim letom bodo zaprlj na kočevski slovenski višji gimnaziji 5. razred in potem vsako leto enega, tako da bo l. 1940. v Kočevju samo še nižja gimnazija.

Dve novi gimnaziji v Belgradu

V Belgradu začno še to leto zidati dve novi gimnaziji, deško in žensko. Stroški za slednjo so preračunani z 4.811.203 Din. Hkrati bo zidala tudi belgrajska občina štiri ljudske šole in veliko zavetišče za otroke.

Boj za kruh.

Kmečka občina Sv. Križ Začretje pri Krapini na Hrvaškem je sklenila, da pripomore svojim občanom do zasluzka in kruha, da dá tistemu, ki bi na njenem področju hotel zgraditi tovarno: 1. brezplačno zemljišče ob železnici, ki ima dovolj dobre vode in je zavarovano pred povodnjico; 2. 5000 brezplačnih delovnih moči za zgraditev tovarne; 3. 1000 voz brezplačno za dovoz stavbenega materiala; 4. oprostitev od davka za 10 in, če treba, tudi za več let. — Občina ima 9000 prebivalcev. Nadzorna oblast je sklep odobrila. Torej 5000 mož in 1000 voz z 2000 konji brezplačno kapitalistu, ki bi hotel postaviti tovarno in nuditi stradajočim skromen zaslužek!

Posebne vrste politična amnestija v Avstriji

Avstrijska vlada je pomilostila vse srednje- in visokošolce, ki so kakorkoli bili iz političnih razlogov kaznovani. Vsem so kazni in njih nasledki spregledani; vrnejo se lahko v šole tudi tisti, ki so bili izključeni. Amnestije so deležni socialni demokratje in komunisti, največ pa hitlerjevci.

Nemška gospodarska invazija

Skupina nemških podjetij se pogaja za ustanovitev tovarne avtomobilov v Jugoslaviji, ki bi bila urejena tudi za izdelovanje oklopnih avtomobilov. Zahtevajo, da bi država odkupovala neko dobo vsako leto za 10 mil. Din njenih izdelkov.

Druga skupina nemških industrijev se pogaja za ustanovitev tovarne barv.

Pečajo se tudi z mislijo, da bi razširili telefonske centrale v Ljubljani, Zagrebu in Belgradu. Dela bi veljala 8 do 10 mil. Din. Tudi za ta dela se potegujejo Nemci in ponujajo kredit do 35 mil. dinarjev še za druge telefonske naprave.

Današnji dan, ko je pri nas industrija na tleh in domače delavstvo v veliki meri brez kruha, bi bilo prav, da bi domač denar ostal doma, ker ga ni preveč.

Dvomljivo prijateljstvo

V knjigi »Spisi o obnovi Nemčije«, ki je izšla 10. maja 1935 z uradno odobritvijo, beremo tudi to-le na naslov Poljakov: »Kar vam je priznalo Društvo narodov, imate po krivici. Nemčija ne sme mirovati dotlej, da ho ta krivica popravljena.« — Vsi, ki poznajo velenemške namene in cilje, vedo, da je nacistično prijateljstvo podobno polipovemu objemu. Do tega spoznanja prihajajo tudi Poljaki. Nedavni obisk generala Gavelina, šefa francoskega generalnega štaba, v Varšavi, je močno razrahljal vezi, ki priklepajo Poljsko na Nemčijo. Ob tistem času je manifestiralo po vsej Poljski nad dva milijona kmetov in delavcev zoper fašizem.

Boj za demokracijo na Japonskem

Na Japonskem je prišlo po evropskem zgledu do sporazuma med vsemi protifašističnimi strankami, ki se zdaj skupno bojujejo za demokracijo in svobodo. V skupnosti so vse velike delavske organizacije, na čelu pa so izobraženci.

Onostran Karavank

Poleg tega, da živijo koroški Slovenci skrajno žalostno narodno življenje, jih tare vrh vsega še huda gospodarska stiska. »Koroški Slovenec« z 19. t. m. piše iz Šmihela pri Pliberku: »Življenjske razmere na kmetih postajajo iz dneva v dan težavnejše. Radi slabe letine bo primanjkovalo v splošnem kruha in ker obeta sadje prav malo, tudi ne bo mošta. Sekira je po naših gozdovih že docela utihnila in je s tem zraven kmeta udarjen še delavec. Lesnega kupca danes še za najnižjo ponudbo težko najdeš. Davčni vijak pa ne pozna ne slabe letine, ne obupnega stanja naših kmetov. Davčna preosnova, ki bi olajšala kmetom vsaj nekoliko težki življenjski boj, je zaradi tega nujna zahteva časa.«

Urednik in izdajatelj: Karel Andreč v Ljubljani.